

REKTORSPROGRAMMET

Samarbetet mellan lärare och elevhälsan i arbetet med trygghet och studiero

Sargon El khouri

Förbättringsrapport
Kurs: REP003
VT2020-HT2020
Kursgrupp: V18

Innehåll

Inledning.....	3
Syfte	4
Bakgrund	4
Genomförande.....	6
Uppföljning	7
Resultat.....	8
Slutsatser	10
Diskussion	11
Referenser.....	13

Inledning

Gårdstensskolan är en skola med låg socioekonomisk status och finns med på listan för skolor i utsatta område. Enligt Johansson, T., Lindgren, S., & Hellman, A (2013) har människor med låg socioekonomisk status lägre levnadsstandard i form av ekonomi, hälsa, arbete och utbildningsgrad. Antalet elever på Gårdstensskolan har ökat sista tre åren från 320 elever till idag totalt 460 elever fördelat på årskurs 4-9 och sarskola. Skolan har en historia av många rektorsbyten, hög personalomsättning och låg måluppfyllelse. Andelen lärare med lärarlegitimation har också varit låg under längre tid, dock har andelen ökat från 40% till 75% legitimerade lärare senaste 2 åren.

Skolan har tidigare kantats av våld och skadegörelse men har avsevärt förbättrats genom systematiskt arbete.

Eleverna svarar årligen på enkäter från skolverket som fokuserar på trygghet, studiero, krav och förväntningar på utbildningen. Vi har kunnat se i enkäterna att elever saknar en god studiero samt trygghet i olika former.

I samtal med arbetslagen och elevhälsan har det framkommit att det saknas studiero och trygghet för eleverna. Utifrån bakgrunden har jag beslutat om specifika ledarhandlingar som fokuserar till att öka studiero och tryggheten för eleverna.

Skollagen: 5 kap trygghet och studiero

3 § Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skollagen: 7 kap Skolplikt och rätt till utbildning

3 § Enligt 2 kap. 18 § första stycket regeringsformen har alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola.

Av 2 § tredje stycket och 15 § följer även en viss rätt till utbildning utöver skolplikten. *Lag (2017:1115).*

Med utgångspunkt från ovan refererad skollag är det utom tvivel en sträng lag om att alla elever skall ha rätt till sin utbildning. Den ska genomföras på ett sådant sätt som tryggar eleven i skolan och har en arbetsmiljö och studiero som främjar lärandet.

Därav är det ytterst rektorns ansvar att vidta nödvändiga åtgärder som krävs för att uppnå en god studiero och trygghet.

Skollagen: 5 kap trygghet och studiero

6 § Rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande.

Gårdstensskolans nuvarande utmaning enligt enkäten nedan, är att eleverna inte känner sig tillräckligt trygga eller upplever en god studiero. Enkäten beskriver skillnader mellan Gårdstensskolan, Göteborgsstad och över hela landet.

7. Ordningsregler	5,7	7,0	7,0
8. Studiero	4,3	5,0	5,1
9. Trygghet	7,4	8,3	8,3
10. Förhindra kränkningar	7,3	8,1	8,1

Med inledande beskrivning av skolan, skollag och elevernas upplevelser så är min aktion given. Jag kommer att arbeta för elevernas studiero och trygghet genom att samverka med skolans olika professioner.

I mina tidigare förbättringsarbeten har jag fokuserat på att öka samarbetet mellan lärare och elevhälsan. Arbetet för ökat samarbete mellan elevhälsa och lärare syftade till att möta elevernas behov av extra anpassningar. Vidare vill jag med hjälp av hela skolans personal bidra till elevhälsoarbetet som syftar till att öka elevernas trygghet och studiero.

Syfte

Nyttja skolans olika professioner i elevhälsoarbetet för ökad trygghet och studiero.

Bakgrund

För att framgångsrikt arbeta med ett utvecklingsområde är det ytterst viktigt att jobba utifrån ett systematiskt arbetssätt. Systematiskt kvalitetsarbete är nödvändigt för att genomföra, följa upp och utvärdera (Håkansson, 2017).

Rektorns ledarhandlingar behöver utgå från ett distribuerat ledarskap som i sig är helt baserad på tillit. Medarbetare skall vara delaktiga och utgå helt från sin egen kompetens. Detta för att kunna bidra till förbättringsarbetet som beslutats (Liljenberg, 2018).

Liljenberg (2018) uppmärksammar rektorns roll i förbättringsarbetet, genom distribuerat ledarskap men också fysiskt närvara och observera i form av klassrumsbesök.

Rektor kan då ge återkoppling som skall leda till medarbetarnas utveckling i grupp eller som individ. Återkopplingen till medarbetare kan leda till ökad initiativförmåga som i sin tur gynnar verksamheten i sin helhet (Liljenberg, 2018).

Katz, S., & Dack, L. A. (2017) har ett tydligt ställningstagande i skillnaden mellan dynamiskt- och statistiskt mindset. Karaktäristiska drag för personer med statistiskt mindset framkommer tydligt när de försöker framhäva sin intelligens och ta avstånd från förändring. Dessa individer utsätter sig sällan för situationer som kan visa på brister i sin profession (Katz, S., & Dack, L. A. 2017).

Personer med dynamiskt mindset antar utmaningar, hårt arbetande samt mottaglig för att arbeta med sina brister. Fokus blir utvecklingsarbetet i sig och inte enbart resultat i form av siffra eller statistik. Framgångsrika verksamheter föredrar det senare alternativet.

Katz, S., & Dack, L. A. (2017) menar att ett professionellt lärande innebär att läraren utvecklas genom att förändra sättet att tänka eller agera. Katz, S., & Dack, L. A. (2017) beskriver vikten av att läraren ser behoven av att förändra sin pedagogik utifrån elevernas behov.

På samma sätt menar Katz, S., & Dack, L. A. (2017) att skolledare behöver anpassa fortbildningen till lärare utifrån lärandebehov. En avgörande faktor i Katz, S., & Dack, L. A. (2017) budskap är vikten av att ifrågasätta antaganden och om det utmanar eller bekräftar målbilden.

Johansson-Hidén, B., & Blossing, U. (2011) riktar in sig på relationsbaserat ledarskap, vilket innebär stort fokus på att rektor utarbetar goda relationer med medarbetare. Kommunikationen mellan rektor och medarbetare skall inneha möjligheten till en god dialog, där rektor inte ska behöva oroa sig för hur mottagarna reagerar på innehållet av återkopplingen. Kontakten och dialogen med medarbetare skall kunna äga rum utan en misstanke om särbehandling då behovet ser olika ut från en medarbetare till en annan (Johansson-Hidén, B., & Blossing, U., 2011).

I mitt förbättringsarbete för ökad studiero och trygghet krävs tydliga kommunikationskanaler och förutbestämda möten med personalen.

På Gårdstensskolan har det funnits kommunikationskanaler och förutbestämda möten sedan tidigare. Under arbetslagsmöten har förslag lyfts fram om förbättrings åtgärder. Samtliga lärare, skolvärdar, elevassistenter samt elevhälsan har deltagit i möten och bidragit utifrån sin egen kompetens.

Jarl, M., Blossing, U., & Andersson, K. (2017) lyfter fram samverkan mellan rektor och lärare som särskild egenskap på framgångsrika skolor. Samverkan och dialog skall äga rum samt involvera diskussionen om undervisningens kvalitet. Synlig rektor genom klassrumsobservation är en viktig del i arbetet menare Jarl, M., Blossing, U., & Andersson, K. (2017). Som tidigare nämnt om vikten av distribuerat ledarskap så krävs det formella ledare, exempelvis arbetslagsledare och förstelärare.

Gårdstensskolan har idag arbetslagsledare som leder och följer upp arbetslagsmöten. Jag som rektor har då möjlighet att delegera men också följa upp det systematiska kvalitetsarbetet via arbetslagsledarna. Min uppfattning är att vi har tydliga kommunikationskanaler som framgångsrikt leder oss till önskade processer och mål. Vi ser tydligt att personalomsättningen bland lärare har varit låg till skillnad från biträdande rektorer. Skolan har tagit fram ett årshjul genom systematiskt kvalitetsarbete där låg personalomsättning är en viktig faktor för att uppnå goda resultat.

Genomförande

Metoder för att dokumentera processen är avgörande och jag har därför valt att utgå från Håkansson (2017) beskrivning om hur mål skall formuleras. Mål beskriver önskad effekt till skillnad från åtgärder och aktiviteter som beskriver tillvägagångsättet.

Håkansson (2017) rekommenderar att mål skrivs i presens då det beskriver ett tillstånd. Åtgärder och insatser är framtagna genom mina kartläggningar som visar på behov av förbättringsarbete. Vidare beskriver jag de ledarhandlingar som gjorts under förbättringsarbetet.

Nyttja skolans olika professioner i elevhälsoarbetet för ökad trygghet och studiero.

I denna aktion och ledarhandling har fokus varit att öka tryggheten och studieron genom:

- Samverka med lärare och övrig personal om schemaförändringar i årskurs 4 & 5.

- Samverka med lärare och övrig personal om tjänstefördelning utifrån ett elevfokus.
- Ta fram och implementera värdegrundsarbete med fokus trygghet och studiero.
- Ta fram och implementera meningsfulla rastaktiviteter.

Nedan beskrivs ledarhandlingar som utförts och implementerats utifrån utvald aktion.

Schemaförändringar i årskurs 4 & 5

Jag har genomfört egna observationer både i klassrum och raster för att hitta samband mellan otryggheten och låg studiero. Elevhälsan har på uppdrag av mig genomfört observationer i klassrum och raster för att återkoppla på elevhälsomöten. Lärare har haft möjligheten till att reflektera och hitta mönster till de utmaningar som skolan kämpar med.

Tjänstefördelning utifrån ett elevfokus

Jag har tillsammans med biträdande rektorer skapat en ny tjänstefördelning med uteslutande fokus på elevernas trygghet och studiero. Det har resulterat i att eleverna får träffa färre lärare under skoldagen. Eleverna har endast undervisning av två lärare istället för tidigare fyra i teoretiska ämnen. Jag har även förtydligat i tjänsten lärarens ansvar och uppgift vid rastaktiviteter.

Värdegrundsarbete med fokus trygghet och studiero

Jag har med elevhälsans olika professioner analyserat inkomna anmälningar om kränkande behandling för att identifiera elevernas utamningar.

Vi har därför fokuserat på att ta fram fortbildningsinsats i syfte att öka elevernas trygghet genom att bli bättre på att kommunicera samt förebygga konflikter.

Elevhälsan har också kontinuerligt haft insatser i klasserna för gruppstärkande syfte.

Meningsfulla rastaktiviteter

Jag har tillsammans med socialpedagog och trygghetsteam tagit fram olika aktiviteter för att sysselsätta eleverna men också ge möjlighet till dynamiskt lekande. Detta för att stimulera eleverna på raster och förbereda dem för lektion.

Aktiviteterna är också anpassade så att elever kan fortbilda sig till trivselledare, vilket innebär att de också är delaktiga i framtagandet och genomförandet av rastaktiviteten.

Uppföljning

Syftet med uppföljningen har varit att ta del av lärare, elevassistenter, skolvårdar samt elevhälsans professionella kompetenser inför- samt efter mina aktioner.

Jag har också samlat in elevers och vårdnadshavares upplevelser av de förändringar som beslutats för att öka tryggheten och studieron.

För att samla in elevers och vårdnadshavares upplevelser är enkätundersökning en fungerande samt effektivt form enligt Håkansson (2017).

Utöver enkäter har jag använt mig av fysiska möten med personal i grupp för att få en bredare insamling.

Insamling av uppfattningar och upplevelser genom fysiskt möte ökar trovärdigheten eftersom personerna kan utveckla sina svar och ge ett djupare perspektiv (Håkansson, 2017).

Totalt har 25 av 30 medarbetare deltagit i ett fysiskt möte. Detta ägde rum på skolan under ett arbetslagsmöte. Övriga fem var frånvarande vid tidpunkten.

Enkäterna har jag skickat ut till totalt 30 vårdnadshavare och elever. Svarsfrekvensen för enkäter uppkom till 85% efter totalt två utskick.

Elever och vårdnadshavare fick besvara följande huvudfrågor:

- Hur upplever du att skolan har agerat utifrån trygghetsenkäten som eleverna har deltagit i?
- Hur stor effekt upplever du att åtgärderna har bidragit till ökad trygghet och studiero?

Samtalen med personal utgick från följande frågor:

- På vilket sätt kan vi organisera tjänstefördelningen för att öka trygghet och studiero för eleverna?
- På vilket sätt kan vi organisera schemat för eleverna?
- Hur vill vi skapa schemat för mer strukturerade raster?
- Hur ska vi arbeta med lektioner och raster?

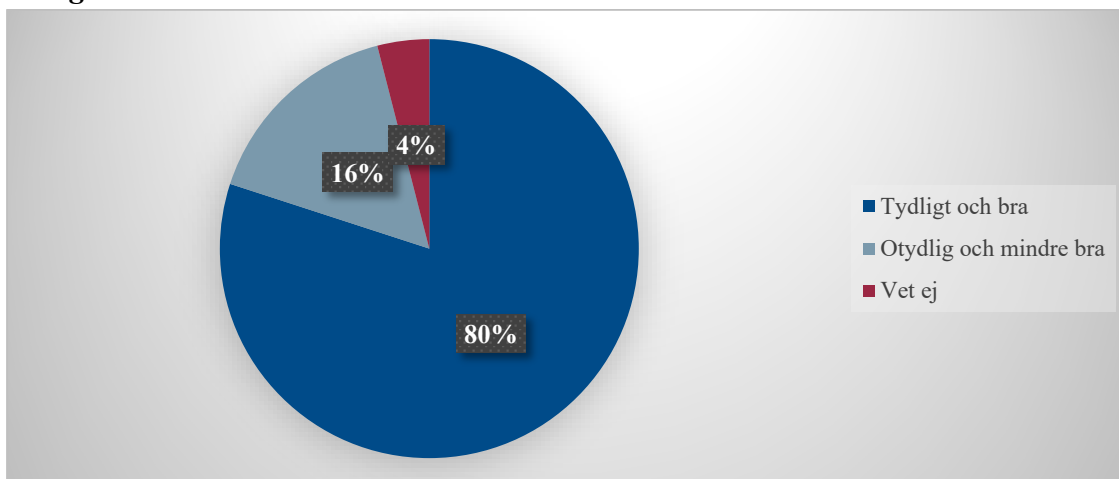
Vidare i förbättringsarbetet har jag valt att diskutera personalens upplevelse inför- och efter genomförd aktion.

Resultat

I denna del av förbättringsarbetet har jag valt att presentera resultatet från enkäten med hjälp av diagram. Medarbetarnas svar som framkommit under fysiska möten presenteras i text. Denna metod menar Dyste (2011) ger läsaren en bättre insyn och förståelse för insamlad empiri.

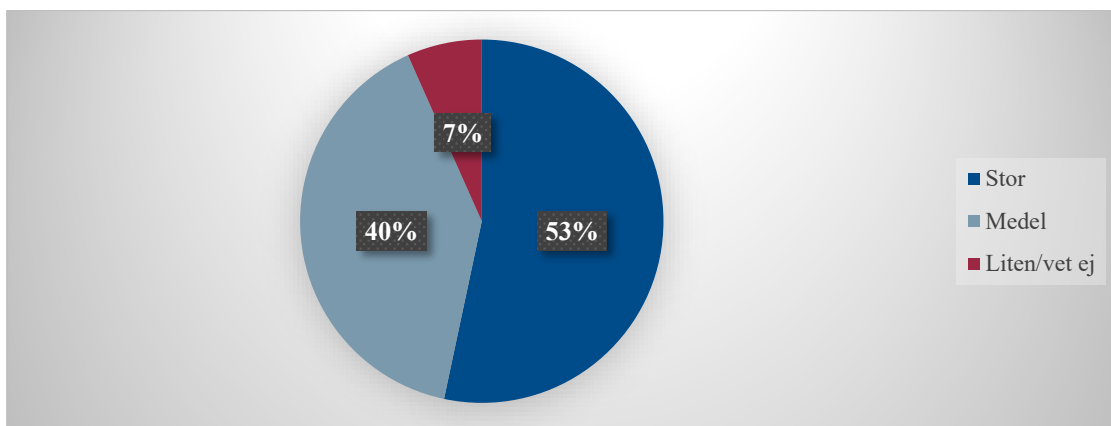

Hur upplever du att skolan har agerat utifrån trygghetsenkäten som eleverna har deltagit i?

Vårdnadshavare och elever upplever till större del att skolan har agerat tydligt och bra, dock finns det 16% som upplever det otydligt och mindre bra samt 4% har besvarat vet ej. Det går alltså dra slutsatsen att majoriteten har upplevt det positivt.

Hur stor effekt upplever du att åtgärderna har bidragit till ökad trygghet och studiero?

Utifrån svaren kan vi se att 53% upplever att effekten varit stor medan 40% svarar medel. Av resultat att tyda ser vi 7% av vårdnadshavare och elever som upplever liten effekt alternativt vet ej.

På vilket sätt kan vi organisera tjänstefördelningen för att öka trygghet och studiero för eleverna?

En majoritet önskar skapa en tjänstefördelning som innebär att samma lärare undervisar flera ämnen. Anledningen till detta som många lyfter fram är att det är för få lektioner med varje klass. Det är svårt med kontinuitet när de inte träffar eleverna dagligen. De ser också fördelarna med att uppmärksamma elever i tid samt förebygga konflikter som annars hinner eskalera innan klassföreståndaren träffat eleverna. Elevehälsan uppmärksammar under mötet betydelsen av klassföreståndarens närvaro och möjligheten till att träffa eleverna så ofta som möjligt under veckodagarna.

På vilket sätt kan vi organisera schemat för eleverna?

Det fanns olika förslag men det förslag som flest argumenterade för var att lektionslängden inte skulle överskrida 60 minuter. Lärarna framhävde vikten av strategiskt formade raster i schemat. Med andra ord att det endast skulle vara en längre rast med styrd aktivitet som lärarna deltog i. Där utöver kortare raster på 5 minuter mellan lektionerna som inte ger utrymme för hopp och lek.

Hur vill vi bygga schemat så att rasterna blir strukturerade?

Samtliga lärare berättade att rasterna behöver anpassas beroende på vilka aktiviteter som skall förberedas och genomföras. Övervägande del av medarbetarna hade uppmärksammat elevernas behov av en längre rast på förmiddagen. En del lärare visade oro för den utökade arbetsuppgiften som innebär att lärarna ska delta mer på rasterna. Samtidigt var alla överens om behovet av en förändring, på grund av alla konflikter och den dåliga studieron.

Hur ska vi jobba med lektioner och raster?

Samtliga delgav att längden på lektionerna är viktig samt igenkännbar för eleverna, detta för att kunna lära sig lektionens olika faser oberoende ämne och lärare. Det fanns en klar enighet från elevehälsan att eleverna inte orkar mer än 60 minuter och att det annars leder till att vissa elever med koncentrationssvårigheter får en för stor utmaning. Skolvärdar och lärare poängterade vikten av att lunchtiden förläggs på ett sådant sätt som tillåter läraren från avslutad lektion att följa med.

Slutsatser

Sammanfattningsvis går det tyda många konkreta förslag från lärare och övriga professioner i hur skolan bör formera sig i både tjänstefördelning och schema. Detta har hjälpt mig vidare i min aktion och ledarhandlingar.

Fler ämnen per lärare som i sin tur resulterar att eleverna får färre lärare att förhålla sig till och mer tid med varje enskild lärare. Mötet med medarbetarna har också gett mig som rektor tydliga förslag utifrån flera olika professioner.

Majoriteten av medarbetarna ser dessa förslag som nödvändiga och genomförbara dock med en stor påverkan på den enskilde lärarens tjänstefördelning.

Det går också tyda andelen elever och vårdnadshavare som ser åtgärderna som framgångsrika. Det finns en mindre andel men viktig procent som inte upplever förändringarna på samma sätt som andra med utgångspunkt från skollagen 5 kap 3§. ”Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (Skollagen, 5 kap 3§)”.

Diskussion

Jarl, M., Blossing, U., & Andersson, K. (2017) lyfter fram samverkan mellan rektor och lärare som en viktig och framgångsrik egenskap. Av att döma antalet förslag till förändringar i schema och tjänstefördelningen så var dialogen och samverkan med medarbetarna framgångsrik. Det fanns också en stark vilja till förändring i mötet med medarbetarna oberoende professionstillhörighet. Syftet och målet med samverkan har av sin helhet att döma uppfyllts.

Bidragande faktor till den goda samverkan var bredden av professioner och kompetens bland medarbetarna som jag nyttjade till processens fördel, med utgångspunkt från Liljenberg (2018).

Sedan tidigare finns det en bra relation mellan medarbetarna och mig som Johansson-Hidén, B., & Blossing, U. (2011) lägger stor vikt vid för en god kommunikation mellan lärare och rektor. En viktig aspekt som är värd att problematisera är mötets storlek och omfattning då dynamiken i relationer förändras i större grupp. Det är givetvis svårt att veta om samtliga medarbetare upplevde utrymmet som tillräckligt, vilket lämnar plats för att problematisera och reflektera över förbättringsutrymme. Exempelvis skapa mindre forum för att säkerställa allas delaktighet i tal, skrift samt en utvärdering från deltagarna.

Katz, S., & Dack, L. A. (2017) återkommer till skillnaden mellan dynamisk- och statisk mindset. Mötets innehåll med medarbetarna kan anses vara dynamiskt då majoriteten var öppna för förändring samt bidrog med egna förbättringsförslag där det innebar en förändring för dem själva.

Ett viktigt perspektiv som jag tar med mig vidare i det kontinuerliga arbetet med ökad trygghet och studiero är den andel av elever och vårdnadshavare som inte svarade

positivt på frågorna.

Skollagen är tydlig i elevernas rätt till god trygghet och studiero. Jag ser inte att aktionen är färdig och avslutad, dock tar jag med mig att jag är på god väg i mitt arbete som rektor. Vi som skola behöver fortsätta utveckla arbetet för en ökad studiero och trygghet genom ett systematiskt kvalitetsarbete som genomsyrar verksamheten varje läsår, som enligt Håkansson (2017) är den vägen till lycka.

Referenser

- Dysthe, O. et al. (2011). *Skriva för att lära: skrivande i högre utbildning*. Lund: Studentlitteratur.
- Håkansson, J. (2017). *Systematiskt kvalitetsarbete i förskola, skola och fritidshem: strategier och metoder*. (2:a.uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Thomas, Lindgren, Simon & Hellman, Anette. (2013). *Nya uppväxtvillkor*. Stockholm: Liber.
- Johansson-Hidén, B., & Blossing, U. (2011). Hur kan rektor kommunicera för bättre ledarskap? I U. Blossing (Red.) *Skolledaren i fokus - kunskap, värden och verktyg*. Lund: Studentlitteratur.
- Jarl, M., Blossing, U., & Andersson, K. (2017). *Att organisera för skolframgång*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Katz, S., & Dack, L. A. (2017). *Professionsutveckling & kollegialt lärande. Framgångsstrategier och utvecklande motstånd*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Liljenberg, M. (2018) *Distribuerat ledarskap och förbättringsarbete. Lärares och skolledares praktik*. Stockholm: Studentlitteratur.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Trost, J.(2012). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur